Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

27. aprill 2023 *

Eelotsusetaotlus – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega – Määrus (EÜ) nr 2201/2003 – Artiklid 9 ja 15 – Selle liikmesriigi kohtute jätkuv kohtualluvus pärast lapse kolimist, kus oli lapse harilik viibimiskoht varem – Mõiste „kolimine“ – Suhtlusõigust käsitleva otsuse muutmise avaldus – Tähtaja arvutamine, mille jooksul tuleb niisugune avaldus esitada – Kohtuasja üleviimine lapse uue hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtusse, kus on asja arutamiseks paremad võimalused

Kohtuasjas C-372/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel tribunal d’arrondissement de Luxembourgi (Luxembourgi piirkondlik kohus) 8. juuni 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. juunil 2022, menetluses

CM

versus

DN,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president L. S. Rossi (ettekandja), kohtunikud J.-C. Bonichot ja S. Rodin,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Noë ja W. Wils,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT 2003, L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243), artikli 9 lõike 1 ja artikli 15 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud CMi ja DNi vahelises kohtuvaidluses nende alaealiste laste suhtlusõiguse üle.

Määrus nr 2201/2003

3 Määruse nr 2201/2003 põhjendused 12, 13 ja 33 on sõnastatud järgmiselt:

„(12) Käesoleva määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused vanemliku vastutuse küsimustes kujundatakse lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal. See tähendab, et jurisdiktsioon peaks esimeses järjekorras olema lapse alalise elukoha [mõiste „alaline elukoht“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „harilik viibimiskoht“] liikmesriigil, välja arvatud teatavatel lapse [viibimiskoha] vahetamise juhtudel või vastavalt kokkuleppele vanemliku vastutuse kandjate vahel.

(13) Lapse huvides võimaldab käesolev määrus erandina ja teatavatel tingimustel pädeval kohtul anda asi edasi teise liikmesriigi kohtule, kui sellel kohtul on asja arutamiseks paremad võimalused. Sel juhul ei tohiks teisel kohtul lubada anda asja edasi kolmandale kohtule.

[…]

(33) Käesolevas määruses tunnustatakse põhiõigusi ja peetakse kinni Euroopa Liidu põhiõiguste harta põhimõtetest. Eeskätt püütakse sellega tagada lapse põhiõiguste austamist, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 24.“

4 Määruse artiklis 2 „Mõisted“ on ette nähtud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

7) mõiste „vanemlik vastutus“ tähendab kõiki lapse isiku või varaga seotud õigusi ja kohustusi, mis antakse füüsilisele või juriidilisele isikule kohtuotsusega, seaduse alusel või õigusliku toimega kokkuleppe põhjal. See mõiste hõlmab eestkosteõigust ja suhtlusõigust;

[…]

9) mõiste „eestkosteõigus“ hõlmab lapse isiku eest hoolitsemisega seotud õigusi ja kohustusi, eeskätt õigust määrata lapse [viibimiskoht]; [mõiste „eestkosteõigus“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „isikuhooldusõigus“]

10) mõiste „suhtlusõigus“ hõlmab eeskätt õigust viia laps piiratud ajavahemikuks kohta, mis ei ole tema [„harilik viibimiskoht“];

[…]“.

5 Määruse II peatükk „Kohtualluvus“ sisaldab 2. jaos „Vanemlik vastutus“ artikleid 8–15.

6 Määruse nr 2201/2003 artiklis 8 „Üldine kohtualluvus“ on ette nähtud:

„1. Liikmesriigi kohtutel on vanemliku vastutuse asjus pädevus lapse suhtes, kelle [harilik viibimiskoht] on hagi esitamise ajal selles liikmesriigis.

2. Lõiget 1 kohaldatakse, kui artiklitest 9, 10 ja 12 ei tulene teisiti.“

7 Määruse artiklis 9 „Lapse varasema [hariliku viibimiskoha] jätkuv kohtualluvus“ on sätestatud:

„1. Kui laps kolib seaduslikult ühest liikmesriigist teise ja saab seal uue [hariliku viibimiskoha], säilitavad lapse varasema [hariliku viibimiskoha] riigi kohtud erandina artiklist 8 pädevuse kolme kuu jooksul pärast kolimist, et muuta kõnealuses liikmesriigis enne lapse kolimist tehtud kohtuotsust suhtlusõiguse kohta, kui selle isiku [harilik viibimiskoht], kellele on vastavalt suhtlusõigust käsitlevale kohtuotsusele antud suhtlusõigus, on jätkuvalt lapse varasema [hariliku viibimiskoha] liikmesriigis.

2. Lõiget 1 ei kohaldata juhul, kui lõikes 1 nimetatud suhtlusõiguse kasutaja on tunnustanud lapse uue [hariliku viibimiskoha] liikmesriigi kohtute pädevust, osaledes sealsete kohtute menetlustes nende pädevust vaidlustamata.“

8 Määruse artiklis 15 „Kohtuasja üleviimine kohtusse, kus on asja arutamiseks paremad võimalused“ on sätestatud:

„1. Erandina võivad selle liikmesriigi kohtud, kelle kohtualluvuses on asja sisuline arutamine, kui nad leiavad, et teise liikmesriigi kohtus, millega lapsel on eriline side, oleks asja või selle konkreetse osa arutamiseks paremad võimalused ja kui see on lapse parimates huvides:

a) peatada kõnealuse menetluse või selle osa ja kutsuda osapooli esitama taotlust kõnealuse teise liikmesriigi kohtule vastavalt lõikele 4; või

b) taotleda, et teise liikmesriigi kohus saaks pädevuse vastavalt lõikele 5.

2. Lõiget 1 kohaldatakse

a) ühe osapoole taotluse alusel või

b) kohtu omal algatusel või

c) teise liikmesriigi kohtu taotluse põhjal, millega lapsel on eriline side vastavalt lõikele 3.

Kohtu omal algatusel või teise liikmesriigi kohtu taotluse põhjal toimunud üleviimisega peab nõustuma vähemalt üks osapool.

3. Lapsel loetakse olevat lõikes 1 nimetatud eriline side liikmesriigiga, kui see liikmesriik:

a) on saanud lapse [harilikuks viibimiskohaks] pärast lõikes 1 nimetatud kohtusse pöördumist või

b) on lapse varasem [harilik viibimiskoht] või

c) on andnud lapsele kodakondsuse või

d) on vanemliku vastutuse kandja [harilik viibimiskoht] või

e) on koht, kus asub lapse vara, kui kohtuasi käsitleb lapse kaitseks võetavaid meetmeid, mis on seotud tema vara haldamise, säilitamise või käsutamisega.

4. Asja sisuliseks arutamiseks pädev liikmesriigi kohus kehtestab tähtaja, mille jooksul tuleb vastavalt lõikele 1 pöörduda kõnealuse teise liikmesriigi kohtutesse.

Kui selleks ajaks ei ole kohtutesse pöördutud, jätkab kohus, kuhu pöörduti, pädevuse teostamist vastavalt artiklitele 8–14.

5. Juhul, kui see on kohtuasja konkreetsete asjaolude tõttu lapse parimates huvides, võivad kõnealuse teise liikmesriigi kohtud võtta pädevuse kuue nädala jooksul pärast nende poole pöördumist vastavalt lõike 1 punktile a või b. Sel juhul loobub kohus, kuhu esimesena pöörduti, pädevusest. Muul juhul jätkab kohus, kuhu esimesena pöörduti, pädevuse teostamist vastavalt artiklitele 8–14.

6. Käesoleva artikli eesmärgil teevad kohtud koostööd kas otseselt või siis vastavalt artiklile 53 määratud keskasutuste kaudu.“

9 Määruse artikli 19 „Menetluses olev kohtuasi ja sellega seotud menetlused“ lõikes 2 on ette nähtud:

„Kui erinevate liikmesriikide kohtutes algatatakse ühe ja sama lapse suhtes ühe ja sama alusega hagide põhjal vanemlikku vastutust käsitlev menetlus, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 CM ja DN on vastavalt kahe 2009. ja 2010. aastal sündinud alaealise lapse isa ja ema. Perekond elas Pariisi piirkonnas (Prantsusmaa) kuni 2015. aastani, kui nad kolisid Luksemburgi.

11 Tribunal d’arrondissement de Luxembourgi (Luxembourgi piirkondlik kohus, Luksemburg) perekonnaasjade kohtunik määras 12. juuni 2020. aasta kohtuotsusega nende laste seadusliku elukoha ja hariliku viibimiskoha nende ema juurde Prantsusmaal – edasilükkava toimega – alates 31. augustist 2020, et võtta eelkõige arvesse nende laste huvi lõpetada oma kooliaasta Luksemburgis. Sama kohtuotsusega andis see kohus laste isale, kes elab endiselt Luksemburgis, teatavatel tingimustel suhtlus- ja majutusõiguse, mis jõustus samuti 31. augustil 2020.

12 Ema ja alaealised lapsed kolisid reaalselt Prantsusmaale 30. augustil 2020.

13 Isa esitas 14. oktoobril 2020 tribunal d’arrondissement de Luxembourgile (Luxembourgi piirkondlik kohus) avalduse muuta enda suhtlus- ja majutusõiguse tingimusi.

14 Kuna ema oli juba esitanud analoogse esemega avalduse tribunal judiciaire de Nanterre'i (Nanterre'i esimese astme kohus, Prantsusmaa) perekonnaasjade kohtunikule kuus päeva enne seda, kui isa esitas avalduse tribunal d'arrondissement de Luxembourgile (Luxembourgi piirkondlik kohus), peatas see kohus 1. detsembri 2020. aasta kohtuotsusega menetluse määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 2 alusel seniks, kuni Prantsuse kohus on teinud otsuse selle kohta, kas asi allub rahvusvahelise kohtualluvuse alusel talle.

15 Tribunal judiciaire de Nanterre (Nanterre'i esimese astme kohus) leidis 17. septembri 2021. aasta otsuses, et ema avalduse lahendamine ei allu temale peamiselt põhjusel, et vastavalt määruse nr 2201/2003 artiklile 9 oli isa esiteks esitanud oma avalduse tribunal d'arrondissement de Luxembourgile (Luxembourgi piirkondlik kohus) kolme kuu jooksul pärast tema alaealiste laste seaduslikku kolimist ning teiseks ei tunnistanud ta kohtuasja allumist Prantsuse kohtutele.

16 Cour d'appel de Versailles (Versailles' apellatsioonikohus, Prantsusmaa) jättis 3. märtsi 2022. aasta kohtuotsusega rahuldamata apellatsioonkaebuse, mille ema selle kohtuotsuse peale esitas.

17 Tribunal d'arrondissement de Luxembourg (Luxembourgi piirkondlik kohus) soovib oma eelotsusetaotluses esiteks teada, kas kohtuasi allub määruse nr 2201/2003 artikli 9 alusel talle. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kuigi isa avaldus muuta suhtlus- ja majutusõiguse tingimusi esitati vähem kui kolm kuud pärast nende alaealiste laste reaalset kolimist, esitati see rohkem kui neli kuud pärast seda, kui kuulutati 12. juuni 2020. aasta kohtuotsus, millega see kolimine otsustati, mis on jõustunud ning millel on jõustunud kohtuotsuse seadusjõud. Kui lähtuda sellest kuupäevast, peaks nimetatud kohus seega asuma seisukohale, et avalduse lahendamine ei kuulu tema alluvusse.

18 Teiseks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus määruse nr 2201/2003 artikli 9 ja artikli 15 omavahelise suhte kohta. Leides, et põhikohtuasja asjaolusid arvestades näivad kaks artikli 15 kohaldamise tingimust olevat täidetud, väljendab eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski kahtlust, kas tal on võimalik kohtuvaidluse lahendamisest loobuda Prantsuse kohtute kasuks, lähtudes nii isa seisukohast, mis käsitleb artikli 9 sätete esimust artikli 15 suhtes, kui ka 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsust IQ (C-478/17, EU:C:2018:812).

19 Neil asjaoludel otsustas tribunal d'arrondissement de Luxembourg (Luxembourgi piirkondlik kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse nr 2201/2003] artikli 9 lõiget 1 tuleb kohaldada:
   a) avaldusele muuta suhtlusõigust nimetatud määruse artikli 2 punkti 10 tähenduses, kui suhtlusõiguse omaja, kes sai selle õiguse kohtulahendi alusel, milles määratud suhtlusõiguse teostamise jõustumise kuupäev lükati laste huvides edasi, kuid kohtuotsus on jõustunud ja omandanud jõustunud kohtuotsuse seadusjõu, esitas selle avalduse laste eelmises hariliku viibimiskoha liikmesriigis rohkem kui neli kuud enne kohtusse pöördumist [määruse] artikli 9 lõike 1 alusel,
   b) ja seda eksklusiivselt, võrreldes määruse artiklis 8 sätestatud kohtualluvuse põhieeskirjaga,

   kuivõrd [määruse nr 2201/2003] põhjenduses 12 on täpsustatud, et „käesoleva määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused vanemliku vastutuse küsimustes kujundatakse lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal [ja seega] jurisdiktsioon peaks esimeses järjekorras olema lapse [hariliku viibimis]koha riigil, välja arvatud teatavatel lapse elukoha vahetamise juhtudel […]“?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas [määruse nr 2201/2003] artikli 9 lõikest 1 tulenev kohtualluvus, mis on ette nähtud „erandina selle määruse artiklist 8“, läheb vastuollu sama määruse artikli 15 kohaldamisega, mida kohaldatakse „erandina“ ja „siis, kui see on lapse parimates huvides“?

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

20 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 2201/2003 artikli 9 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kolmekuuline ajavahemik, mille jooksul erandina selle määruse artikli 8 lõikest 1 säilib lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtutel pädevus vaadata läbi avaldus suhtlusõigust käsitleva jõustunud kohtuotsuse muutmiseks, hakkab kulgema järgmisel päeval pärast lapse tegeliku kolimise kuupäeva või järgmisel päeval pärast seda, kui tehti kohtuotsus, millega määrati kindlaks lapse hariliku viibimiskoha muutumise kuupäev.

21 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et määruse nr 2201/2003 põhjendusest 12 nähtub, et määrus töötati välja lapse parimaid huve silmas pidades ja seetõttu eelistatakse läheduskriteeriumi. Nimelt leidis Euroopa Liidu seadusandja, et lapse harilikule viibimiskohale geograafiliselt lähedane kohus saab kõige paremini hinnata lapse huvides võetavaid meetmeid. Selle põhjenduse sõnastuse kohaselt peaks seega kohtuasi esimeses järjekorras alluma lapse hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtutele, välja arvatud teatavatel lapse viibimiskoha vahetamise juhtudel või kui vanemliku vastutuse kandjad on sõlminud kokkuleppe (15. veebruari 2017. aasta kohtuotsus W ja V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 51 ning seal viidatud kohtupraktika).

22 Määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõikes 1 on seda eesmärki väljendatud, andes vanemliku vastutuse valdkonnas üldise kohtualluvuse selle liikmesriigi kohtutele, kus on lapse harilik viibimiskoht kohtusse pöördumise ajal. Geograafilise läheduse tõttu on nendel kohtutel üldjuhul kõige paremad võimalused otsustada selle üle, mis on lapse huvides (14. juuli 2022. aasta kohtuotsus CC (lapse hariliku viibimiskoha üleviimine kolmandasse riiki), C-572/21, EU:C:2022:562, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Vastavalt osutatud määruse artikli 8 lõikele 2 kohaldatakse artikli 8 lõikes 1 sätestatud kohtualluvuse eeskirja, kui sama määruse artiklist 9 ei tulene teisiti.

24 Määruse nr 2201/2003 artikli 9 lõikes 1 on sätestatud, et kui laps kolib seaduslikult ühest liikmesriigist teise ja saab seal uue hariliku viibimiskoha, säilitavad lapse varasema hariliku viibimiskoha riigi kohtud erandina määruse artiklist 8 pädevuse kolme kuu jooksul pärast kolimist, et muuta kõnealuses liikmesriigis enne lapse kolimist tehtud kohtuotsust suhtlusõiguse kohta, kui selle isiku harilik viibimiskoht, kellele on vastavalt sellele kohtuotsusele antud suhtlusõigus, on jätkuvalt lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigis.

25 Artikli 9 lõikes 2 on täpsustatud, et artikli 9 lõikes 1 ette nähtud pädevuse säilimist ei kohaldata, kui suhtlusõiguse kasutaja on tunnustanud lapse uue hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtute pädevust, osaledes sealsete kohtute menetlustes nende pädevust vaidlustamata.

26 Lähtudes määruse nr 2201/2003 artikli 9 sõnastusest, seab see artikkel seega lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtute pädevuse säilimise suhtlusõiguse küsimuses sõltuvusse viie kumulatiivse tingimuse täitmisest.

27 Esimese tingimuse kohaselt peab laps olema kolinud „seaduslikult“ ja saama uue hariliku viibimiskoha liikmesriigis, mille territooriumile ta kolis. Teine tingimus on, et lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtud peavad olema teinud enne lapse kolimist otsuse suhtlusõiguse kohta lapsega. Kolmas tingimus nõuab, et suhtlusõiguse omaja harilik viibimiskoht oleks jätkuvalt selle lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigis. Neljanda tingimuse kohaselt peab viimati nimetatud liikmesriigi kohtutele olema esitatud kolme kuu jooksul „pärast [lapse] kolimist“ avaldus muuta suhtlusõigust käsitlevat esimest kohtuotsust, mille need kohtud on teinud enne lapse kolimist. Viienda ja viimase tingimuse kohaselt ei tohi suhtlusõiguse omaja olla tunnustanud lapse uue hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtute pädevust.

28 Eelotsusetaotluse põhjendustest nähtub, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi üksnes seoses sellega, kuidas tõlgendada määruse nr 2201/2003 artikli 9 lõikes 1 kasutatud mõistet „pärast [lapse] kolimist“. Tal on tekkinud küsimus, kas selles sättes ette nähtud kolmekuuline ajavahemik hakkab kulgema järgmisel päeval pärast laste tegelikku kolimist, st käesoleval juhul 30. augustil 2020 või siis kuupäeval, mis järgneb selle kohtuotsuse kuupäevale, millega määrati kindlaks – edasilükkava toimega – nende laste hariliku viibimiskoha muutmise kuupäev, st käesoleval juhul 12. juuni 2020.

29 Artikli 9 lõike 1 selgest sõnastusest ilmneb aga, et liidu seadusandja soovis kõnealuse artikli alusel piirata lapse varasema hariliku viibimiskoha kohtute pädevust perioodiga, mille kestus on kolm kuud alates lapse füüsilisest viimisest ühest liikmesriigist teise, et viia sinna üle tema uus harilik viibimiskoht. Ükski artikli 9 lõike 1 säte ega laiemalt määruse nr 2201/2003 säte ei võimalda asuda seisukohale, et see kolmekuuline ajavahemik võiks hakata kulgema sündmusest, mis toimus enne kõnealuse lapse tegelikku kolimist – nagu selleks on kohtuotsus, millega määrati kindlaks, vajaduse korral edasilükkava toimega, selle lapse hariliku viibimiskoha muutmise kuupäev.

30 Järelikult ei puutu määruse nr 2201/2003 artikli 9 lõikes 1 sätestatud kohtualluvuse eeskirja kohaldamisel asjasse eelotsusetaotluse esitanud kohtu mainitud asjaolu, et kohtuotsus, millega esialgu määrati kindlaks suhtlusõigus, jõustus kõnealuse otsuse muutmise avalduse esitamise kuupäeval.

31 Nimelt annab niisuguse muutmisavalduse esitamiseks aluse asjaolude muutumine, mis on seotud lapse kolimisega ja tema hariliku viibimiskoha üleviimisega teise liikmesriiki, sõltumata sellest, mis kuupäeval tehti kohtuotsus, millega esialgu määrati kindlaks suhtlusõigus ja selle kord.

32 Liikmesriigi kohus ei saa seega tugineda suhtlusõiguse omaja vastu „kohtuotsuse seadusjõule“ – mis on otsusel, millega esialgu määrati kindlaks suhtlusõigus ja selle kasutamise kord – selleks, et tunnistada vastuvõetamatuks suhtlusõiguse omaja esitatud suhtlusõiguse muutmise avaldus, sest vastasel juhul kaotaks soovitava toime määruse nr 2201/2003 artikli 9 lõikes 1 ette nähtud kolmekuuline ajavahemik, mille jooksul säilitavad lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtud erandina selle määruse artiklist 8 oma pädevuse niisuguse avalduse üle otsustamisel.

33 Sellest järeldub, et esimesele küsimusele tuleb vastata, et määruse nr 2201/2003 artikli 9 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kolmekuuline ajavahemik, mille jooksul erandina selle määruse artikli 8 lõikest 1 säilib lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtutel pädevus vaadata läbi avaldus suhtlusõigust käsitleva jõustunud kohtuotsuse muutmiseks, hakkab kulgema järgmisel päeval pärast seda, kui see laps kolis tegelikult oma uue hariliku viibimiskoha liikmesriiki.

Teine küsimus

34 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määrust nr 2201/2003 tuleb tõlgendada nii, et lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohus, kelle kohtualluvuses on määruse artikli 9 alusel asja sisuline arutamine, võib kasutada määruse artiklis 15 ette nähtud kohtuasja selle liikmesriigi kohtule üleandmise võimalust, kus on lapse uus harilik viibimiskoht.

35 Määruse nr 2201/2003 artikli 15 lõikes 1 on erandina ette nähtud, et selle liikmesriigi kohus, kelle kohtualluvuses on asja sisuline arutamine, võib juhul, kui ta leiab, et teise liikmesriigi kohtus, millega lapsel on eriline side, oleks asja või selle konkreetse osa arutamiseks paremad võimalused ja kui see on lapse huvides, viia kohtuasja või selle konkreetse osa üle nimetatud kohtusse.

36 Artikli 15 lõigetes 2–6 on täpsustatud niisuguse kohtuasja üleviimise tingimused ja kord.

37 Sellega seoses tuleb märkida, et artikli 15 lõikes 4 on sätestatud, et kui pooled ei pöördu teise liikmesriigi kohtusse tähtaja jooksul, mille on selleks kehtestanud asja sisuliseks arutamiseks pädev liikmesriigi kohus, „jätkab kohus, kuhu pöörduti, pädevuse teostamist vastavalt [määruse nr 2201/2003] artiklitele 8–14“. Nimetatud kohus jätkab pädevuse teostamist vastavalt artiklitele 8–14 ka juhul, kui – nagu on ette nähtud selle määruse artikli 15 lõikes 5 – teise liikmesriigi kohtud ei ole võtnud endale pädevust kuue nädala jooksul alates kuupäevast, mil nende poole pöörduti.

38 Sellega nägi liidu seadusandja ise ette võimaluse, et määruse artikli 15 lõike 1 järgi saab kohtuasja üle anda liikmesriigi kohus, kelle kohtualluvus põhineb määruse artiklil 9.

39 Samuti tuleb märkida, et ükski määruse nr 2201/2003 säte ei võimalda asuda seisukohale, et lapse uue hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtule kohtuasja üleandmise võimaluse kasutamine on põhimõtteliselt välistatud.

40 Olgu rõhutatud, et nagu nähtub sisuliselt 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsuse IQ (C-478/17, EU:C:2018:812) punktist 33, lubab määruse nr 2201/2003 artikli 15 lõige 1 liikmesriigi kohtul, kelle alluvuses on tavaliselt vanemliku vastutuse kohta otsuse langetamine, anda tema menetluses olevas kohtuasjas enda pädevus üle kas kogu kohtuasja või selle konkreetse osa lahendamiseks kohtule, kellele see asi tavaliselt asja sisulisel arutamisel küll ei allu, kuid konkreetses olukorras tuleb asuda seisukohale, et seal on asja arutamiseks „paremad võimalused“.

41 Nagu Euroopa Komisjon õigesti märkis, siis erinevalt kohtuasjast, milles tehti see kohtuotsus ja milles mõlema kõnealuse liikmesriigi kohtud olid pädevad asja sisuliselt arutama vastavalt määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõike 1 ja artikli 12 alusel, mistõttu Euroopa Kohus välistas nende kohtute vahel selle määruse artiklis 15 ette nähtud kohtuasja üleandmise võimaluse, leidis tribunal judiciaire de Nanterre (Nanterre'i esimese astme kohus) käesolevas kohtuasjas, et puudutatud alaealiste laste ema avalduse arutamine ei kuulu tema pädevusse eelkõige seetõttu, et laste isa oli

esitanud eelotsusetaotluse esitanud kohtule avalduse muuta oma suhtlus- ja majutusõigust kolme kuu jooksul pärast laste seaduslikku kolimist, mis on ette nähtud nimetatud määruse artikli 9 lõikes 1.

42 Lisaks ei nähtu Euroopa Kohtu käsutuses oleva toimiku materjalidest, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu võimalus kasutada määruse nr 2201/2003 artiklis 15 ette nähtud kohtuasja üleandmise võimalust võiks takistada selle määruse teiste sätete kohaldamist. Eelkõige ei näi, et suhtlusõiguse ja selle kasutamise korra muutmise avalduse arutamine oleks Prantsusmaa kohtute alluvuses nimetatud määruse artiklite 10–14 alusel.

43 Tuleb siiski märkida, et liikmesriigi kohus, kes kavatseb kasutada kohtuasja üleandmise võimalust, peab kõigepealt veenduma, et lapsel on teise liikmesriigiga „eriline side“, seejärel, et selle liikmesriigi kohtus on asja arutamiseks „paremad võimalused“ ning lõpuks, et kohtuasja arutamine viiakse üle „lapse parimates huvides“, järgides seejuures nendele kolmele tingimusele Euroopa Kohtu 27. oktoobri 2016. aasta kohtuotsuse D (C-428/15, EU:C:2016:819) punktides 49–61 ning 10. juuli 2019. aasta kohtumääruse EP (vanemlik vastutus ja kohus, kus on asja arutamiseks paremad võimalused) (C-530/18, EU:C:2019:583) punktides 31–34 ja 37–42 antud tõlgendust.

44 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et määrust nr 2201/2003 tuleb tõlgendada nii, et lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtul, kelle kohtualluvuses on määruse artikli 9 alusel asja sisuline arutamine, võib kasutada määruse artiklis 15 ette nähtud kohtuasja selle liikmesriigi kohtule üleandmise võimalust, kus on lapse uus harilik viibimiskoht, juhul, kui artiklis 15 ette nähtud tingimused on täidetud.

Kohtukulud

45 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

1. **Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000, artikli 9 lõiget 1**

   tuleb tõlgendada nii, et

   kolmekuuline ajavahemik, mille jooksul erandina määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõikest 1 säilib lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtutel pädevus vaadata läbi avaldus suhtlusõigust käsitleva jõustunud kohtuotsuse muutmiseks, hakkab kulgema järgmisel päeval pärast seda, kui see laps kolis tegelikult oma uue hariliku viibimiskoha liikmesriiki.

2. **Määrust nr 2201/2003**

   tuleb tõlgendada nii, et

lapse varasema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtul, kelle kohtualluvuses on määruse artikli 9 alusel asja sisuline arutamine, võib kasutada määruse artiklis 15 ette nähtud kohtuasja selle liikmesriigi kohtule üleandmise võimalust, kus on lapse uus harilik viibimiskoht, juhul, kui artiklis 15 ette nähtud tingimused on täidetud.

Allkirjad